

Vatikan, 11–14 janvarja 1999 g. – Tver' : “Sozvezdie”, 2000.

17. Jakobson A. A. Vizantijskoe zodchestvo jepohi Paleologov // Kul'tura Vizantii XIII – pervoj poloviny XV v. – M., 1991.

Rupova R. M., Ph.D., assistant professor of social philosophy, religious studies and theology, Russian State Social University (Russia, Moscow), rozaliya-rupova@yandex.ru

Spiritual tradition of Eastern Christianity: social-philosophical perspective

The article explores the problem of development relations between Church and the state. The author analyses cooperation of the ancient Orthodoxy spiritual tradition and the state and power and uses for this the history of Byzantium. The article discusses examples of effective alignment of internal and external policy of the state in support of its position on the fundamental Christian ethics and axiology.

Keywords: political hesychasm, symphony of powers, Christian state, spiritual tradition.

Rupova P. M., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної філософії, релігієзнавства і теології, Російський державний соціально-університет (Росія, Москва), rozaliya-rupova@yandex.ru

Духовна традиція Східного християнства: соціально-філософський ракурс

Стаття присвячена проблемі формування ідеї християнської держави, становленню взаємовідносин Церкви і держави. Автор досліджує взаємодію давньої духовної традиції Православ'я з державою і владою на прикладі візантійської історії. У роботі розглянуті факти ефективного вибудовування зовнішньої і внутрішньої політики держави при опорі його на фундаментальні положення християнської етики та аксіології.

Ключові слова: політичний ісихазм, симфонія властей, християнська держава, духовна традиція.

* * *

УДК 123.1

Матвєєв В. О.

доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри фундаментальних та соціально-гуманітарних дисциплін, ПВНЗ Університет новітніх технологій (Україна, Київ), Vitaliyamatveev@mail.ru.

КОМПАРАТИВНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ СХІДНОЇ ТА ЗАХІДНОЇ МЕДИЦИНИ ДО ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

В статті аналізується філософсько-світоглядні підходи до проблем здоров'я людини в східній та західній медицині. Підкреслюється профілактично-превентивний і холі стичний характер східної медицини на відміну від фармакологічного лікування і вузької спеціалізації західної. В той же час, розглядаються перспективи її зближення східної і західної медицини.

Ключові слова: східна медицина, західна медицина, здоров'я, фармакологічні препарати, антропоцентризм, природо центризм, мікрокосм, Аюрведа, прана, ци, медитація, йога, дихальна гімнастика, хронічні хвороби.

Як відомо, здоров'я є найбільшим багатством як окремої людини, так і нації в цілому. Що стосується України, то показники в цьому плані є, на жаль, досить невтішними. Так, на недавньому брифінгу тепер уже з колишнім міністром молоді і спорту України Р. Сафіуліним йшлося про те, що стан здоров'я нашого населення є катастрофічним. Вказувалося, що 94% випускників шкіл вже мають проблеми зі здоров'ям. Екс-міністр також неоднозначно заявив, що в нашій країні немає фізичної культури як такої [1]. В чому ж криються проблеми такої невтішної ситуації? Для вирішення цього питання, на думку автора статті, є сенс порівняти світоглядні засади східної (до якої, в першу чергу, потрібно віднести китайську та індійську) та західної медицини, а також засади культури здорового життя.

За останні декілька десятиліть на теренах як західного світу, так і в Україні, отримують певного поширення твори спеціалістів з китайської медицини, та-

ких як: Бянь Чжичжун, Жэнь Инцю, Кэвэнь Ху, Ма Фолін, У Вэйсинь, Цзинь Синь-Чжун, Ян Цзичжоу. Найбільш актуальні положення китайської медицини висвітлюються в роботах західних спеціалістів, в тому числі й представників країн СНД, таких як: Байнфилд Г., Белоусов П., Корнголд Е., Красносельский Г., Лопушанский П., Палош Ш., Пишель Я., Шапіро М., Шапіро І., Яроцька О. Ще більше робіт як східних, так і західних авторів присвячено системі йоги. В зв'язку з цим, очевидно, є доцільним порівняти в основних рисах філософські засади обох напрямків, тобто східної і західної медицини, що й ставить собі за мету автор статті.

З самого початку нашого дослідження можна зазначити, що в поняття “медицина” на Сході і на Заході вкладають різний сенс: якщо “східна медицина” визначається як “наука про здоров'я”, то “західна медицина – як “наука про хвороби”. Іншими словами – східна медицина завжди мала превентивний характер, оскільки її представники в першу чергу проводили профілактику захворювань, навчаючи людей правильному харчуванню, фізичним вправам для зміцнення здоров'я, набору енергії. Все це повинно було вести до покращення імунітету і відповідно не дозволити хворобливим тенденціям, якщо вони навіть виникали, перерости в хворобу.

Таким чином, східна медицина виходить з того факту, що людський організм – це система, яка володіє адаптаційними можливостями, тому при правильному способі життя, коли людина правильно харчується, займається дихальними вправами, дає собі правильні фізичні навантаження, відпочиває, – будь-які захворювання або ж будуть легко подолані, або ж не допущені зовсім.

Отже, важливим моментом є те, що в західній медицині поняття “здоровий” фактично є тотожним “не хворий”, то в східній медицині поняття “здоровий” наповнюється більш широким змістом і включає в себе фізичний, емоційно-психологічний і духовний комфорт та гармонію. Тобто культивування здорового способу життя тут завжди домінувало над безпосереднім лікуванням хвороби. Очевидно, саме тому в Китаї на даний час є найвищий показник тривалості життя – 92 роки, а показники рівня онкологічних і серцево-судинних захворювань є найнижчими у світі.

Виходячи з того, що в східній медицині людину розглядають як цілісний організм, лікар намагається покращити здоров'я пацієнта в цілому, тобто зцілення тут розглядається як процес відновлення взаємодії органів, наповнення організму енергією, що повинно привести до відновлення функціонального здоров'я посередництвом регенерації здібностей організму, які полягають у самовідновленні і самоціленні. В цьому плані фактично реалізується принцип, який полягає в тому, що чим складніша система, тим більш вона залежить від злагодженої дії всіх її компонентів. Тобто, лікування в східній медицині є холістичним, оскільки застосовується до всього організму в цілому, активність цього процесу полягає в тому, що пацієнт приймає в ньому не пасивно-посильну участь, що, зазвичай, є характерним для західної медицини, а безпосередньо-активну.

Характерною особливістю для східної медицини є також те, що лікування для людини, що захворіла, не припинялося з її одужуванням. Лікар повинен був продовжувати слідкувати і підтримувати пацієнта і надалі, щоб цілком і повністю забезпечити повне поновлення функцій його організму, не допустити повторного захворювання і допомагати вести такий спосіб життя, який гарантував би досягнення максимального здоров'я і активного довголіття.

Що стосується західної медицини, то тут акцент робиться на лікуванні хвороби або уражених органів (так, на сьогоднішній день відомо близько двохсот різних лікарських спеціальностей). Іншими словами, західна медицина просто поділила людину на органи і окремі системи. Такий підхід заважає сприймати організм як єдине ціле, як систему, де правильний баланс і гармонія залежать від стану кожного елемента. Тобто якщо східна медицина орієнтується на об'єкт як систему, то західна розглядає людський організм здебільш як сукупність складових частин, тобто за подібним аналізом (без якого не можливе будь-яке пізнання) не відбувається синтез (в даному випадку організм не виступає як цілісне утворення).

Ще однією особливістю сучасної західної медицини є домінування установки на застосування фармакологічних препаратів, тобто штучних сполук, які не зустрічаються в живій природі. Такий підхід дійсно може давати вельми позитивні результати на короткочасний період, але постійне їх застосування веде до блокування метаболічних процесів і переходу хвороби в хронічну стадію. Як вказує відомий китайський спеціаліст в галузі медицини І Шен: "Не зважаючи на збільшення списку ліків, котрі дуже часто є незамінними і надають нам найбільш благодійну допомогу, трапляється й так, що ми втрачаємо сили, очікуючи медикаментозної підтримки. І ті проблеми, котрі ми могли б усунути самостійно, використовуючи резерви організму, перетворюються в серйозні і небезпечні [2, с. 3].

Тобто на відміну від західної медицини, яка продовжує експерименти в галузі фармакології, сподіваючись, що врешті решт буде знайдено ще одні нові ліки, завдяки яким буде подолана чергова хвороба (хоча хронічних хвороб стає все більше), східна медицина намагається не допустити розвитку появи хронічних захворювань, а в разі все ж їхньої появи, намагається спонукати працювати свою власну систему відновлення організму за рахунок підвищення, в першу чергу, енергетичного потенціалу людини, який є запорукою запуску функцій самоцілення і регенерації.

Перш ніж почати лікування, в західній медицині пацієнт, як відомо, повинен здати аналізи і, в першу чергу, аналіз крові. Але, як вказують представники східної медицини, подібні аналізи можуть давати невірне бачення стану здоров'я людини. На наш погляд, це дійсно має сенс. Як відомо, система кровообігу йде за замкнутим циклом. Венозна кров – це використана, забруднена кров. В печінці і нирках використана кров очищується від різних токсинів, а посередництвом легенів з неї виводиться вуглекислий газ, і до артерій надходить вже очищена кров. Наскільки ця кров є чистою, залежить від того, наскільки є здоровим організм і наскільки ефективно працюють системи, що

відповідають за її очищення. Тому в західній медицині, перш ніж приступити до лікування пацієнта, останньому необхідно здати відповідні аналізи, в першу чергу аналіз крові, що здається цілком логічним і науковим.

Східна ж медицина досить скептично ставиться до точності і правильності подібних аналізів. Так, ще один китайський науковець У Цин Чжун вказує на те, що погіршення показників крові можуть викликати дві, причому протилежні причини. Перша з них – погіршення стану внутрішніх органів, тому вони не справляються з функцією очистки, через що відходів в крові, відповідно, стає більше. Друга причина – стан внутрішніх органів покращився, вони почали інтенсивно виводити токсини з місць їх накопичення, що знову ж таки, привело до збільшення кількості продуктів обміну в крові, подібно до того, як під час генерального прибирання в квартирі кількість сміття, котре викидається в сміттєпровід, зазвичай, є більшим за обсягом. Тобто створюється парадоксальна ситуація, коли людина працює з максимальним навантаженням і в організмі не було змоги виділити необхідні сили для його очистки, то аналізи були нормальні, хоча відходи в ньому просто накопичувалися, а коли в людини з'являється можливість врешті решт відпочити, і внутрішні органи починають працювати інтенсивніше, виводячи з нього шлаки, показники крові стають гіршими [3, с. 24-25].

З цього випливає, що коли людина під час, наприклад, відпочинку, (коли організм має можливість направити додаткові резерви на виведення шлаків і зміст їх відповідно підвищується в крові, від чого людина може не дуже гарно себе почувати) звертається до лікаря західної медицини, то він зробить неодмінний висновок про захворювання і назначить курс лікування, який буде полягати, в основному, в застосуванні хіміотерапії, яка поряд, можливо, з певними короткочасними позитивними результатами приведе до посиленої зашлакованості організму за рахунок введення додаткової кількості хімічних препаратів.

Тому дійсно, можна погодитися з думкою про те, що однією з причин складності боротьби з хронічними захворюваннями є те, що методи їх лікування визначаються на основі результатів аналізів, висновки з котрих можуть бути, по суті, діаметрально протилежними.

Подібна відмінність підходів до проблем, пов'язаних зі здоров'ям, в східній і західній культурі викликана, очевидно, відміною в їх загально-світоглядних підходах, які потрібно усвідомлювати.

В свій час автор даної статті опублікував монографію під назвою "Самореалізація особистості: підходи індуїзму і християнства" [4], де намагався довести, що перші системи самореалізації особистості в якості максимального розвитку фізичних, моральних, інтелектуальних, душевних і духовних здібностей розвивались в межах відповідних релігій, оскільки кожна релігія визначала відповідний ідеал людини і вказувала шляхи для його реалізації. На даний час можна зазначити, що східна медицина (індійська, китайська, тибетська) продовжують підтримувати найтісніший зв'язок з релігією. Що ж стосується західної медицини, то вона відійшла від релігії і мало приймає до уваги духовний світ людини. Іншими словами, західна медицина тяжіє до матеріалістично-механістичного підходу в аналізі

здоров'я людини, де до уваги приймаються показники органів і систем, а не їх взаємодія і функції. Східна ж медицина базується на ідеалістичних концепціях, де рівень здоров'я вимірюється в першу чергу наявністю життєвої енергії ци або прани в організмі.

Якщо в західній культурі наука скерована на підкорення природи, то в східній культурі – навпаки, наука сприймає природу і людину як єдине ціле, намагається поєднати культуру і природу. Виходячи з цього, для західної культури є характерним антропоцентризм, для східної ж – природоцентризм, де людина є одним, хоча й досить важливим елементом цілісної складної системи, яку являє собою навколишній світ. Тому, якщо західна медицина розглядає людський організм окремо від оточуючого середовища, то східна – в тісному зв'язку з природою, космосом.

Якщо в західній науці пізнання передбачає досягнення прагматичних цілей, то в східній – пізнання виступає, свого роду, засобом морально-духовного вдосконалення, де вирішується не стільки дихотомія “істина – не істина”, скільки співвідношення етичної проблеми “добра” і “зла”.

В китайській медицині душа і тіло або психіка і сома (якщо використовувати західну термінологію), завжди розглядалися в нерозривній єдності. І це цілком правильно, оскільки на фізичний стан завжди впливає психічний стан і емоції людини, так само як і на психіку – фізичне здоров'я організму.

Що стосується індійської медицини, то можна зазначити, що там велику роль відіграє трактат Аюрведа, що перекладається як “знання життя”, “принцип життя” або “довге життя”. Аюрведа являє собою систему принципів для підтримання і набуття здоров'я посередництвом застосування терапевтичних заходів в аспекті фізичного, психологічного, ментального і духовного розвитку. Велике значення там також приділяється співвідношенню психіки і соматки, оскільки вважається, що всі хвороби мають ментальне походження, тому, досягаючи певного позитивного психологічного стану, людина позбавляє хворобу її підґрунтя – негативних, тривожних думок. Гармонізація життя є головним як профілактичним, так і терапевтичним принципом Аюрведи.

Китайська медицина розробила відповідне філософське вчення про те, що організм людини – це мікрокосм, мікровсесвіт, який базується на діалектичній єдності та протилежності двох начал – жіночого (інь) і чоловічого (янь), а також створила вчення про життєдайну енергію ци, яка пронизує всю природу і є рушійною та оздоровлюючою силою в будь-якому організмі. Наступним положенням китайської медицини є вчення про п'ять першоелементів, з яких складаються всі речі і явища.

Здоров'я з точки зору східної медицини, це не тільки злагодженість і ритмічність роботи всіх органів, але й наповнення всього організму енергією ци за китайською термінологією, або праною – за індійською. Вважається, що коли є блоки на меридіанах, що розташовані на тілі людини і по яких рухається дана енергія, і ці блоки енергія ци не може подолати, створюється дисбаланс, внаслідок чого виникає хвороба. Тому в китайській медицині за допомогою таких методів і практик як: голкотерапія, дихальна

гімнастика, система цигун та інших вправ намагаються прочистити дані енергоканали, наповнити людський організм енергією, що фактично означає його наповнення здоров'ям. Загальним же правилом досягнення здоров'я і довголіття в східній медицині вважається можливість підключатися до енергетичного потоку Всесвіту.

Одним з популярних методів підключення до енергії Всесвіту є дихальна гімнастика, яка застосовується в багатьох системах вдосконалення людського організму, але найбільш популярними, відпрацьованими й досконалими є практики, що склалися в системах йоги і китайській гімнастиці.

В основі дихальної гімнастики, зазвичай, є принцип дихати ритмічно і повільно, що дає, як вважається, можливість налаштуватися на вібраційні процеси космосу, а це, в свою чергу, дозволяє концентрувати увагу і тим самим, навіть поглиблювати свідомість. Йоги також вважають, що саме таке дихання дозволяє набирати прану (енергію, яка практично існує всюди), і чим глибшим являється наше дихання, тим більше прани ми отримуємо і накопичуємо в своєму організмі. Такі дихальні вправи називаються пранаямою, що перекладається як “контроль над праною, вміння керувати нею”. Контроль над рухом енергетичних потоків досягається за рахунок правильного положення тіла, спеціальними мудрами і бандхами. Вважається, що за допомогою дихальної гімнастики очищуються легені і весь організм, виникає відчуття бадьорості і свіжості, знімається як фізична, так і розумова втома.

З точки зору східної медицини також вважається, що правильне дихання дозволяє покращити роботу внутрішніх органів і систем, в першу чергу, нервову систему, зміцнює силу волі, посилює імунітет.

Спеціалісти в галузі східної медицини також сходяться на думці, що різноманітні комплекси дихальних вправ досить ефективні для стимуляції роботи легень, серця, очищення крові, активізації розумової діяльності, підвищення імунітету.

Як вказує китайський науковець І Шен, дихання виконує функцію ще й внутрішнього масажу органів, оскільки за рахунок розширення грудної клітини відбувається надавлювання діафрагми на печінку, шлунок тощо. Кров приливає до них, що дає імпульс для їх більш інтенсивного функціонування, тому людина, що практикує дихальну гімнастику, стає в результаті сама собі помічником, свого роду масажистом [2, с. 8].

У Цин Чжун, якого ми вже згадували, розглядаючи проблеми саморегенерації людського організму, вказує на те, що його функціонування в мільйони раз складніше, ніж функціонування компютера. З точки зору інформатики, організм не може складатися лише з матеріальних частин – “заліза”, тут обов'язково повинно бути присутнім програмне забезпечення – “софт”. Тому китайський дослідник робить висновок про те, що принципи і поняття китайської медицини, напевне, ніколи не зможуть бути пояснені лише з позиції анатомії, як неможливо довести наявність програми, розібравши комп'ютер [3, с. 11].

Але для того, що б програма запрацювала, необхідні певні умови, в першу чергу, необхідний досить високий енергетичний потенціал організму, про що ми вже говорили. Тому, У Цинь Чжун далі вказує:

“Подібно до того, як для запуску певних функцій комп’ютерне забезпечення повинно відповідати певним вимогам, різноманітні функції організму можуть працювати лише за певного рівня енергії. Коли енергія падає до критичного рівня, процеси регулювання системи регенерації уповільнюються. Рівень енергії падає ще нижче – відключається функція самозцілення. Ще нижче – поступово виходять з ладу функції виведення відходів, імунітету і регенерації тканин [3, с. 18].

Велике значення в плані відпочинку, здоров’я і відповідного набору енергії на Сході відводиться повноцінному сну. Сучасна західна людина, зазвичай, хронічно недосипає, або лягає спати далеко за північ, що суперечить ритмам природи, а це призводить до різних збоїв організму, оскільки сон – це той час відпочинку, коли включаються в активну роботу відновлюючи процеси організму. Наприклад дослідник східних психотехнік Ю. Іванов називає сон таємницею і пропонує своєрідну техніку відходу до сну та пробудження [5, с. 219-221]. Снодійне ж, яким користується величезна кількість людей, заважає правильному процесу абсорбції, оскільки “забиває” енергоканали і призводить до появи хронічних захворювань.

Таким чином, правильний режим, достатній відпочинок, дихальна гімнастика, йогічні вправи тощо – все це дає можливість підтримувати свій організм в досить високому тонусі, тому енергія буде поновлюватися і її буде достатньо, щоб в ньому нормально функціонували всі системи та не розвивалися хвороби, а якщо людина все ж захворіє, то включиться функція самозцілення і організм буде мати всі можливості, щоб подолати хворобу.

Порівнюючи засадничі принципи східної і західної науки, відомий американський психолог Уолт Андерсон відзначає роль безпосереднього проникнення в істину за допомогою медитативної практики, як це застосовується на Сході. Так, він вказує, що на Заході космос досліджують циклотронами, лазерами і телескопами, але східна наука в основному в якості інструмента використовує не техніку, а дисципліноване людське тіло і розум, що відбувається, наприклад, під час глибокої медитації [6, с. 308].

Все це дозволяє говорити про те, що людській організм на Сході виступав не тільки як об’єкт впливу з боку цілителя для покращення здоров’я, але і як, свого роду, розвиток інструменту пізнання. Так, видатний російський сходознавець С. Ф. Ольденбург вказував, що Схід “потужністю свого розуму проникав в таємниці життя, вивчав і створював розуміння того, що ближче всього людині, – саму людину. І тут ми бачимо на кожному кроці, якими нікчемними є наші досягнення в цій найважливішій для нас галузі, ми відчуваємо постійно, що Схід тут багато в чому зумів підійти ближче до людини, зрозуміти її духовну творчість краще, ніж це робимо ми” [7, с. 6].

Друга половина XX століття ознаменувалася інтенсивним проникненням східної культури на Захід. На наш погляд, це пов’язано з тим, що реалізувавши свої прагматичні цілі, західне суспільство так і не досягло відчуття щасливого, повноцінного життя. Тому особливим попитом почали користуватися східні і неосхідні релігії, які пропонували реалізацію особистості “тут і зараз”. Вплив східної культури торк-

нувся не лише філософії і релігії, але й медицини. Так, наприклад, американський лікар Джордж Гудхарт запропонував нове бачення в західній медицині, а саме, погляд на навколишній світ як єдине ціле, куди включені всі біологічні об’єкти, в тому числі й люди.

Висновки:

1. Ситуація в Україні відносно стану здоров’я її населення і тривалості життя є дуже складною, якщо не катастрофічною, тому потребує підвищення загальнокультурного рівня населення в аспекті ведення здорового способу життя.

2. В країнах Сходу накопичений величезний потенціал в аспекті самореалізації особистості, зокрема в аспекті досягнення здоров’я. Цей досвід може успішно застосовуватися в якості профілактики і лікуванні хвороб в Україні.

3. Різний підхід в розумінні поняття “медицина” на Сході і Заході говорить не на користь західної, якщо “східна медицина” визначається як “наука про здоров’я”, то “західна медицина – як “наука про хвороби”.

4. На відміну від західної медицини, яка продовжує експерименти в галузі фармакології, сподіваючись, що врешті решт будуть знайдені ще одні нові ліки, завдяки яким буде подолана чергова хвороба (хоча хронічних хвороб стає все більше), східна ж медицина намагається не допустити появи хронічних захворювань, а в разі все ж їхньої появи, – спонукати працювати свою власну систему відновлення організму за рахунок підвищення, в першу чергу, енергетичного потенціалу людини, який є запорукою запуску функцій самозцілення і регенерації.

5. Західна медицина тяжіє до матеріалістично-механістичного підходу в аналізі здоров’я людини, де до уваги приймаються показники органів і систем, а не їх взаємодія і функції. Східна ж медицина базується на ідеалістичних концепціях, де рівень здоров’я вимірюється, в першу чергу, наявністю життєвої енергії чи або прани в організмі.

6. Для західної культури є характерним принцип антропоцентризму, для східної ж – природоцентризму, де людина є одним, хоча й досить важливим елементом цілісної складної системи, яку являє собою навколишній світ. Тому, якщо західна медицина розглядає людський організм окремо від оточуючого середовища, то східна – в тісному зв’язку з природою, космосом. Доцільність такого підходу зараз починає сприйматися й Заходом.

7. Здоров’я з точки зору східної медицини, це не тільки злагодженість і ритмічність роботи всіх органів, але й наповнення всього організму енергією чи за китайською термінологією, або праною – за індійською. Для цього розроблялися різноманітні практики набору енергії.

8. Друга половина XX століття ознаменувалася інтенсивним проникненням східної культури на Захід. Вплив східної культури торкнувся не лише філософії і релігії, але й медицини, тому вирішення проблем здоров’я західного суспільства вбачається в поєднанні здобутків східної і західної медицини.

Список використаних джерел

1. Юрий Прилипский. В (не)здоровом теле... / Юрий Прилипский. “Зеркало недели. Украина”. 7 февраля, 2014.
2. И Шен. Лучшие дыхательные практики Востока / И Шен. – “Вектор”, 2007.– 62 с.

3. У Цин Чжун. Инструкция по применению человеческого организма / У Цин Чжун. – ИЗДАТЕЛЬСТВО Неоглори. 2012. – 302 с.

4. Матвеев В. О. Самореализация личности: опыт индуизма та христианства : монография / В. О. Матвеев. – Н. : “Аспект-Поліграф”, 2010. – 339 с.

5. Иванов. Ю. М. Йога и психотренинг: путь к космическому сознанию / Ю. М. Иванов – М. : СП ЛЕСИНВЕСТ ЛТД, 1990. – 288 с.

6. Крэнстон С. Е. П. Блаватская : жизнь и творчество основательницы соврем. теософ. движения : [пер. с англ.] / Сильвия Крэнстон ; при участии Кэри Уильямс. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Сиринь ; Рига : Лигатма, 1999. – 731 с.

7. Шапошникова Л. В. Магический мост синтеза // Н. К. Рерих. Восток–Запад / Л. В. Шапошникова. – М. : МЦР, Фирма БИ-САН-ОАЗИС, 1994. – С. 3-22.

References

1. Yuriy Prilipskiy. V (ne) zdorovom tele... / Yuriy Prilipskiy. “Zerkalo nedeli. Ukraina”, 7 fevralya, 2014.

2. I Shen. Luchshie dihatelnie praktiki Vostoka / I Shen. – “Vektor”, 2007– 62 s.

3. U Cin Sgun. Instrukiya po primeneniyu cheloveshekogo organizma / U Cin Sgun.– IZDATELSTVO Neoglori. 2012, 302 s.

4. Matveev V. O. Samorealizaciya osobistosti: dosvid induizmu ta hrisianstva : monografiya / V. O. Matveev. – N. : “Aspekt-Poligraf”, 2010. – 339 s.

5. Ivanov Y. M. Yoga i psihotrening: put k kosmisheskomu soznaniyu / Y. M. Ivanov. – M. : SP LESINVEST LTD, 1990. – 288 s.

6. Krenston S. E. P. Blavatskaya: zhizn i tvorstvo osnovatelnic sovrem. teosof. dvizheniya: [per. s angl.] / Silviya Krenston; pri uchastii Keri Uilyams. – 2-e izd. Ispr. i dop. – M. : Sirin; Riga: Ligatma, 1999. – 731 s.

7. Shaposnikova L. V. Maficheskiy most sinteza // N. K. Rerih. Vostok-Zapad / L. V. Shaposnikova. – M. : MCR, Firma BISAN-OAZIS, 1994. – S. 3-22.

Матвеев В. А., доктор философских наук, доцент, заведующий кафедрой фундаментальных и социально-гуманитарных дисциплин, ЧВУЗ Университет новейших технологий (Украина, Киев), Vitaliyatveev@mail.ru.

A comparative philosophical analysis of approaches of the eastern and western medicine to the problem of human health

In the article analyzes the philosophical and world outlook approaches to problem of human's health in the eastern and western medicine. The author tries to answer the question: why in Ukraine there is disappointing situation with health indicators of population and life expectancy. The article points out that the concept of "medicine" in the East and in the West put a different meaning: if the "Oriental medicine" is defined as "the science of health", the "Western medicine" – as "the science of diseases." This aspect emphasizes preventive – preventive nature of oriental medicine. Treatment in Oriental medicine is holistic, since applied to the entire body, seeing it as an open energoinformational system. Western medicine in most cases, considers human organism as a collection of separate parts.

The author compares different approaches to the problem of human health in the Eastern and Western cultures in aspect of their differences in globally -worldview paradigm. At the same time, analyzes the prospects of convergence of eastern and western medicine.

Keywords: oriental medicine, Western medicine, health, pharmaceutical preparations, anthropocentrism, Naturecentrism, microcosm, Ayurveda, prana, chi, meditation, yoga, breathing exercises, chronic illness.

Matveev V. A., Doctor of Philosophical Sciences, Docent, Head of department of fundamental and social and humanitarian disciplines in PVNZ University of new technologies (Ukraine, Kiev), Vitaliyatveev@mail.ru

Компаративно-философский анализ подходов восточной и западной медицины к проблеме здоровья человека

В статье анализируются философско-мировоззренческие подходы к проблеме здоровья человека в восточной и западной медицине. Подчеркивается профилактически-превентивный и холистический характер восточной медицины в отличие от фармакологического лечения и узкой специализации западной. В то же время, рассматриваются перспективы сближения восточной и западной медицины.

Ключевые слова: восточная медицина, западная медицина, здоровье, фармакологические препараты, антропоцентризм, природоцентризм, микрокосм, Аюрведа, прана, ци, медитация, йога, дыхательная гимнастика, хронические болезни

* * *

УДК 159.922.1:159.923.2

Моллаева Э. А.
доцент кафедры педагогики,
Азербайджанский институт учителей
(Азербайджан, Баку)

СОЦИАЛЬНО–ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ВНУТРИСЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ ДЛЯ ДОСТИЖЕНИЯ ГЕНДЕРНОГО РАВЕНСТВА

Семья занимает особое место в жизни каждого человека и является социальным ядром общества, где посредством воздействия и взаимовлияния воспитываются и дети, и взрослые. Восприятие азербайджанских семей в качестве маргинального общества, отражающего в себе западную и восточную культуру, исходит от общесоциальной картины современного периода. С этой точки зрения рассмотрение гендерной проблемы вне семейных отношений было бы неправильно.

Ключевые слова: внутрисемейные отношения, социальная педагогика, гендерное равенство, азербайджанская семья, глобализация.

(статья друкється мовою оригіналу)

Семья, как ячейка общества, постоянно требует к себе внимания. Ее сущность связана с взаимоотношениями в семье. Известно, что это в основном зависит от традиций общения, социально–экономического положения семьи, степени зависимости ее от общества, уровня и характера ведения семейного хозяйства супругами, распределения ролей в семье, и т.д. [1, с. 108].

Анализ и целесообразное построение внутрисемейных отношений с гендерного аспекта невозможны без знания гендерного дела. Здесь важно принять во внимание тот факт, что в азербайджанском обществе семья всегда воспринималась в качестве священной крепости, основы воспитания и социализации личности.

Святость и значимость семьи здесь можно увидеть в содержании национально–духовных ценностей, прошедших большой исторический путь развития с древнейших времен до наших дней. Значение семьи в Азербайджане для каждого человека идентично с понятиями родины и земли, и для каждого азербайджанца существуют неписанный закон: человек, который не в силах сберечь семью, не сбережет и родину. При рассмотрении внутрисемейных отношений с гендерного аспекта необходимо принять во внимание то, что у каждой семьи имеются прошедшие вековые испытания неписанные законы. В то же время с точки зрения гендерного подхода к взаимоотношениям мужчины и женщины в азербайджанских семьях оценка их должна быть несколько иной. Речь идет об отношении к женщине.

Если мы сегодня с точки зрения гендера дадим социально–педагогическую картину азербайджанской семьи, то, прежде всего, определим ее особенности. Азербайджан располагается на стыке запада и востока, и потому невозможно не заметить все растущее влияние Запада на нашу мораль, культуру, на наше поведение. Если в развитых западных странах женщинам предлагаются максимальные возможности для выявления своих потенциальных возможностей, то на мусульманском Востоке все еще существует ревностное отношение к статусу женщины.

Если взять в общем смысле, то азербайджанская семья отличается традиционным семейным строением, где строго определены роли женщины и мужчины. Так, если мужчина обеспечивает семью материально, то ответственность за бытовые дела берет на себя женщина. Отношение к женщине в азербайджанской семье отли-